

FIȘA DISCIPLINEI

1. Date despre program

1.1 Instituția de învățământ superior	Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
1.2 Facultatea / Departamentul	Istorie / Istorie
1.3 Catedra	-
1.4 Domeniul de studii	Istorie
1.5 Ciclul de studii	Licență
1.6 Programul de studii / Calificarea	LICENȚĂ IF

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei	CURS ȘI SEMINAR SPECIAL DE ISTORIE MEDIEVALĂ UNIVERSALĂ „A vedea fața, a vedea sufletul”. Corpul și tehnica (arta) fiziognomonică în Antichitate, Evul Mediu și la începuturile modernității						
2.2 Titularul activităților de curs	PROF. UNIV. DR. ALEXANDRU-FLORIN PLATON						
2.3 Titularul activităților de seminar	PROF. UNIV. DR. ALEXANDRU-FLORIN PLATON						
2.4 Anul de studiu	III	2.5 Semestrul	5	2.6 Tipul de evaluare	Colocviu	2.7 Regimul disciplinei	OP

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1 Număr de ore pe săptămână	4	din care: 3.2 curs	2	3.3 seminar/laborator	2
3.4 Total ore din planul de învățământ	56	din care: 3.5 curs	28	3.6 seminar/laborator	28
Distribuția fondului de timp					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					10
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					10
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					14
Tutoriat					
Examinări					10
Alte activități.....					
3.7 Total ore studiu individual	44				
3.8 Total ore pe semestru	100				
3.9 Numărul de credite	4				

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1 de curriculum	Cursul general Europa medievală (sec. X/XI-XVI). Societate, instituții, mentalități colective
4.2 de competențe	Prezentarea sintetică și coerentă a unui subiect de istorie; redactarea corectă a unei prezentări de carte; analiza critică a unui document istoric.

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1 de desfășurare a cursului	X
5.2 de desfășurare a seminarului/laboratorului	X

6. Competențe specifice acumulate

6.1 Competențe profesionale	<ul style="list-style-type: none"> - cunoașterea artei fiziognomice în evoluția ei din Antichitate până în epoca modernă și contemporană și a modului cum a influențat ea dezvoltarea unor științe (antropologia rasială, de ex.) cu urmări din cele mai nefaste în istoria contemporană. - conștientizarea raportului dintre fiziognomie și antisemitism în epoca modernă și contemporană. - cunoașterea raportului dintre fiziognomie și concepțiile premoderne despre ființa umană și structura ei.
-----------------------------	---

6.2 Competențe transversale	<ul style="list-style-type: none"> - retoric-narative: expunerea corectă și sintetică a concepțiilor fiziognomonice din Antichitate pînă în epoca modernă; - redactarea corectă a unui text cu un subiect dat; - abilitatea de a comenta izvoarele istorice;
-----------------------------------	---

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor specifice acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	Cursul constituie o introducere în tehnica sau arta (technè) complexă și foarte veche a descifrării caracterului ființei umane pe baza trăsăturilor feței și ale corpului. Reflectînd concepția integratoare despre lume și om, tipică Antichității și Evului Mediu, fiziognomia a supraviețuit, rezidual, pînă astăzi, impregnînd diverse teorii și concepții, deopotrivă savante și populare. Cursul urmărește originile și evoluția acestei arte (tehnic) în avatarurile sale diverse, arătînd cum a influențat ea, de-a lungul timpului pînă astăzi, diferitele concepții despre ființa umană și semnificația acestora.
7.2 Obiective specifice	Familiarizarea cu principalele surse și studii mai vechi și recente referitoare la fiziognomia antică și medievală.

8. Conținuturi

8. 1 Curs	Metode de predare	Observații
Fiziognomia: etimologie, definiție, apariție, principii, metode. Surse principale (considerații introductive). Concepția lui Platon despre originea și alcătuirea ființei umane.	Prelegerea și conversația	
Aristotel, „Despre suflet” (De anima): textul fondator al tehnicii (artei) fiziognomonice antice și medievale. Elemente de fiziognomie în opera lui Aristotel. Tradiția fiziognomică postaristotelică: Pseudo-Aristotel, Physiognomonika (sec. IV-III î. Hr.) și tratatul de fiziognomie al lui Marcus Antonius Polemon (88-145 d. Hr.).	Prelegerea și conversația	
Trupul și sufletul. O introducere în antropologia creștină.	Prelegerea și conversația	
Teoria umorilor în medicina antică și medievală și tehnica (arta) fiziognomică.	Prelegerea și conversația	
Fiziognomie și medicină în cultura islamică.	Prelegerea și conversația	
Tratate celebre de fiziognomie (I): „Secretul secretelor” (Secretum secretorum)	Prelegerea și conversația	
Tratate celebre de fiziognomie (II): Michael Scotus, Liber phisionomie.	Prelegerea și conversația	
Tratate celebre de fiziognomie (III): Giovan Battista (Giambattista) della Porta De Humanae Physiognomia (Della Fisionomia dell’uomo) (1586).	Prelegerea și conversația	
Fiziognomia la începuturile modernității: Johann Caspar Lavater (1741-1801).	Prelegerea și conversația	
Fiziognomia ca stigmat în Evul Mediu și epoca modernă: fața și corpul evreului.	Prelegerea și conversația	
Bibliografie: IZVOARE ANONYME LATIN [INCERTI AUCTORIS], Traité de physiognomonie. Texte établi, traduit et commenté par Jacques André, Paris, Les Belles Lettres, 1981. ARISTOTELES, Despre suflet. Ediție de Alexander Baumgarten, București, Ed. Univers Enciclopedic Gold, 2013 (v. și ediția lui N. I. Ștefănescu, Alexandru Boboc, București, Ed. Științifică, 1969).		

PSEUDO-ARISTOTEL, Secretul secretelor. Ediție bilingvă. Text latin emendat, traducere, notă introductivă, note și postfață de Luciana Cioca, Iași, Ed. Polirom, 2017.

(PSEUDO-)ARISTOTLE, Physiognomics în idem, Minor works. With an English translation by W. S. Hett, Harvard University Press, 1960.

DELLA PORTA, GIOVAN' BATTISTA (GIAMBATTISTA), Della Fisionomia dell'huomo Libri Sei, Venezia, 1644.

DU MOULIN, ANTOINE, Physionomie naturelle, Lyon, 1550.

ISIDOR DE SEVILLA, Etimologii, XI-XII. Ediție bilingvă, îngrijită, traducere din limba latină, studiu introductiv, cronologie și note de Anca Crivăț, Iași, Ed. Polirom, 2014.

LAVATER, Jean Gaspard [Johann Caspar], L'art de connaître les hommes par la physionomie, Paris, 1820.

Idem, Essai sur la Physiognomie destiné à faire connoître l'homme et à le faire aimer, La Haye ; s. a.

MOURAD, Youssef, La physiognomonie arabe et le „Kitab al-Firasa” de Fakh al-Din al-Razi, Paris, Librairie Orientaliste Paul Geuthner, 1939.

PLATON, Timaios în idem, Opere complete, IV. Ediție îngrijită de Petru Creția, Constantin Noica și Cătălin Partenie, București, Humanitas, 2004, p. 274374.

SCOTUS, MICHAEL, Liber physionomiae, s. l., s. a.

Scriptores Physiognomici Graeci et Latini, vol. I-II. Edidit Richard Foerster, Bibliotheca Scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana, Lipsiae, In aedibus B. G. Teubneri, 1893.

SWAIN, Simon (editor), Seeing the Face, Seeing the Soul. Polemon's „Physiognomy” from Classical Antiquity to Medieval Islam, Oxford University Press, 2007.

LITERATURĂ SECUNDARĂ

Sociologia și antropologia corpului

BĂRBULESCU, Constantin, Imaginarul corpului uman între cultura țărănească și cultura savantă (secolele XIX-XX), București, Editura Paideia, 2005.

COAKLEY, Sarah (editor), Religia și trupul. Traducere de Dan Șerban Sava, București, Editura Univers, 2003. 4

CORBIN, Alain, COURTINE, Jean-Jacques, VIGARELLO, Georges (coord.), Istoria corpului I. De la Renaștere la Secolul Luminilor. Volum coordonat de Georges Vigarello ; II. De la Revoluția Franceză la Primul Război Mondial; III. Mutațiile privirii. Secolul XX. Traducere din limba franceză de Simona Manolache, Gina Puică, Mihaela Arnat, Muguraș Constantinescu, Camelia Biholaru, Cristina Drahta, Giuliano Sfichi, București, Grupul Editorial Art, 2008-2009.

CHABEL, Malek, Le corps en Islam, Paris, P. U. F., 1984.

DOUGLAS, Mary, Natural symbols. Explorations in cosmology, London, Barrie & Rockliff, 1970.

DOUGLAS, Mary, Purity and Danger. An Analysis of Concept of Pollution and Taboo, Routledge, London and New York, 20089 .

LE BRETON, David, Antropologia corpului și modernitatea. Traducere de Doina Lică, Timișoara, Editura Amarcord, 2002.

LE BRETON, David, La sociologie du corps, Paris, P. U. F., 2004 5 (coll. „Que sais-je?”).

LORENZ, Maren, Leibhaftige Vergangenheit. Einführung in die Körpergeschichte, Ed. Diskord, Tübingen, 2000.

ORDIONI, Natacha, Corps et société, Paris, Ellipses, 2007.

PLATON, Alexandru-Florin, Între „natură” și „cultură”. Repere contemporane în socioantropologia corpului în vol. In media res. Studii de istorie culturală. Volum editat de Andi Mihalache și Adrian Cioflâncă, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2007, p. 11-21.

PLATON, Alexandru-Florin, „Corpul politic” în cultura europeană. Din Evul Mediu până în epoca modernă, Iași, Ed. Polirom, 2017.

Studii despre fiziognomonie antică și medievală

AGRIMI, Jole, Fisiognomica e „Scolastica”, „Micrologus”. Natura, scienze e società medievali. Nature, Science and Medieval Societies, I, 1993, p. 235-273.

ARATA, Luigi, I due trattati di „Physiognomica” attribuiti ad Aristotele, „Rivista di cultura classica e medioevale”, Vol. 51, No. 1 (Gennaio-Giugno 2009), p. 11-37.

EVANS, Elisabeth C., The Study of Physiognomy in the Second Century A.D., „Transactions and Proceedings of the American Philological Association”, Vol. 72 (1941), p. 96-108.

Idem, Galen the Physician as Physiognomist, „Transactions and Proceedings of the American Philological Association”, Vol. 76 (1945), p. 287-298.

JACQUART, Danielle, La physiognomonie à l'époque de de Frédéric II : le traité de Michel Scot, „Micrologus”. Natura, scienze e società medievali. Nature, Science and Medieval Societies, II, 1994, p. 19-39.

KLEMM, Matthew, ROBERT, Aurélien, Les complexions vertueuses: la physiologie des vertus dans l'anthropologie médicale de Pietro d'Abano, „Médiévales”, n. 63/2012, p.59-74. 5

MACDONALD, Katherine, Humanistic Self-Representation in Giovan Battista Della Porta's „Della Fisionomia Dell'Uomo”: Antecedents and Innovations, „The Sixteenth Century Journal”. The Journal of Early Modern Studies, vol. 36, n. 2 (2005), p. 397-414.

MACLEAN, Ian, The Logic of Physiognomy in the Late Renaissance, „Early Science and Medecine”, 16 (2011), p. 275-295.

8. 2 Seminar	Metode de predare	Observații
Fiziognomia: etimologie, definiție, apariție, principii, metode. Surse principale (considerații introductive). Concepția lui Platon despre originea și alcătuirea ființei umane.	conversația	În cadrul seminariilor, studenții sînt invitați să redacteze referate și să facă prezentări de cărți cu subiecte extrase din bibliografia (identică) a cursului și a seminarului
Aristotel, „Despre suflet” (De anima): textul fondator al tehnicii (artei) fiziognomonice antice și medievale. Elemente de fiziognomie în opera lui Aristotel. Tradiția fiziognomică postaristotelică: Pseudo-Aristotel, Physiognomonika (sec. IV-III î. Hr.) și tratatul de fiziognomie al lui Marcus Antonius Polemon (88-145 d. Hr.).	conversația	În cadrul seminariilor, studenții sînt invitați să redacteze referate și să facă prezentări de cărți cu subiecte extrase din bibliografia (identică) a cursului și a seminarului
Trupul și sufletul. O introducere în antropologia creștină.	conversația	În cadrul seminariilor, studenții sînt invitați să redacteze referate și să facă prezentări de cărți cu subiecte extrase din bibliografia (identică) a cursului și a seminarului
Teoria umorilor în medicina antică și medievală și tehnica (arta) fiziognomică.	conversația	În cadrul seminariilor, studenții sînt invitați să redacteze referate și să facă prezentări de cărți cu subiecte extrase din bibliografia (identică) a cursului și a seminarului
Fiziognomie și medicină în cultura islamică.	conversația	În cadrul seminariilor, studenții sînt invitați să redacteze referate și să facă prezentări de cărți cu subiecte extrase din bibliografia (identică) a cursului și a seminarului
Tratate celebre de fiziognomie (I): „Secretul secretelor” (Secretum secretorum)	conversația	În cadrul seminariilor, studenții sînt invitați să redacteze referate și să facă prezentări de cărți cu subiecte extrase din bibliografia (identică) a cursului și a seminarului
Tratate celebre de fiziognomie (II): Michael Scotus, Liber phisionomie.	conversația	În cadrul seminariilor, studenții sînt invitați să redacteze referate și să facă prezentări de cărți cu subiecte extrase din bibliografia (identică) a cursului și a seminarului
Tratate celebre de fiziognomie (III): Giovan' Battista (Giambattista) della Porta De Humanae Physiognomia (Della Fisionomia dell'huomo) (1586).	conversația	În cadrul seminariilor, studenții sînt invitați să redacteze referate și să facă prezentări de cărți cu subiecte extrase din bibliografia (identică) a cursului și a seminarului
Fiziognomia la începuturile modernității: Johann Caspar Lavater (1741-1801).	conversația	În cadrul seminariilor, studenții sînt invitați să redacteze referate și să facă prezentări de cărți cu subiecte extrase din bibliografia (identică) a cursului și a seminarului
Bibliografie:		

IZVOARE

- ANONYME LATIN [INCERTI AUCTORIS], *Traité de physiognomonie*. Texte établi, traduit et commenté par Jacques André, Paris, Les Belles Lettres, 1981.
- ARISTOTELES, *Despre suflet*. Ediție de Alexander Baumgarten, București, Ed. Univers Enciclopedic Gold, 2013 (v. și ediția lui N. I. Ștefănescu, Alexandru Boboc, București, Ed. Științifică, 1969).
- PSEUDO-ARISTOTEL, *Secretul secretelor*. Ediție bilingvă. Text latin emendat, traducere, notă introductivă, note și postfață de Luciana Cioca, Iași, Ed. Polirom, 2017.
- (PSEUDO-)ARISTOTLE, *Physiognomics in idem, Minor works*. With an English translation by W. S. Hett, Harvard University Press, 1960.
- DELLA PORTA, GIOVAN' BATTISTA (GIAMBATTISTA), *Della Fisionomia dell'huomo Libri Sei*, Venezia, 1644.
- DU MOULIN, ANTOINE, *Physionomie naturelle*, Lyon, 1550.
- ISIDOR DE SEVILLA, *Etimologii, XI-XII*. Ediție bilingvă, îngrijită, traducere din limba latină, studiu introductiv, cronologie și note de Anca Crivăț, Iași, Ed. Polirom, 2014.
- LAVATER, Jean Gaspard [Johann Caspar], *L'art de connaître les hommes par la physionomie*, Paris, 1820.
- Idem, *Essai sur la Physiognomie destiné à faire connoître l'homme et à le faire aimer*, La Haye ; s. a.
- MOURAD, Youssef, *La physiognomonie arabe et le „Kitab al-Firasa” de Fakhr al-Din al-Razi*, Paris, Librairie Orientaliste Paul Geuthner, 1939.
- PLATON, *Timaios in idem, Opere complete, IV*. Ediție îngrijită de Petru Creția, Constantin Noica și Cătălin Partenie, București, Humanitas, 2004, p. 274374.
- SCOTUS, MICHAEL, *Liber physionomiae*, s. l., s. a.
- Scriptores Physiognomici Greci et Latini*, vol. I-II. Edidit Richard Foerster, Bibliotheca Scriptorum Garecorum et Romanorum Teubneriana, Lipsiae, In aedibus B. G. Teubneri, 1893.
- SWAIN, Simon (editor), *Seeing the Face, Seeing the Soul. Polemon's „Physiognomy” from Classical Antiquity to Medieval Islam*, Oxford University Press, 2007.

LITERATURĂ SECUNDARĂ

Sociologia și antropologia corpului

- BĂRBULESCU, Constantin, *Imaginarul corpului uman între cultura țărănească și cultura savantă (secolele XIX-XX)*, București, Editura Paideia, 2005.
- COAKLEY, Sarah (editor), *Religia și trupul*. Traducere de Dan Șerban Sava, București, Editura Univers, 2003. 4
- CORBIN, Alain, COURTINE, Jean-Jacques, VIGARELLO, Georges (coord.), *Istoria corpului I. De la Renaștere la Secolul Luminilor. Volum coordonat de Georges Vigarello ; II. De la Revoluția Franceză la Primul Război Mondial; III. Mutațiile privirii. Secolul XX*. Traducere din limba franceză de Simona Manolache, Gina Puică, Mihaela Arnat, Muguraș Constantinescu, Camelia Biholaru, Cristina Drahta, Giuliano Sfichi, București, Grupul Editorial Art, 2008-2009.
- CHABEL, Malek, *Le corps en Islam*, Paris, P. U. F., 1984.
- DOUGLAS, Mary, *Natural symbols. Explorations in cosmology*, London, Barrie & Rockliff, 1970.
- DOUGLAS, Mary, *Purity and Danger. An Analysis of Concept of Pollution and Taboo*, Routledge, London and New York, 20089 .
- LE BRETON, David, *Antropologia corpului și modernitatea*. Traducere de Doina Lică, Timișoara, Editura Amarcord, 2002.
- LE BRETON, David, *La sociologie du corps*, Paris, P. U. F., 2004 5 (coll. „Que sais-je?”).
- LORENZ, Maren, *Leibhaftige Vergangenheit. Einführung in die Körpergeschichte*, Ed. Diskord, Tübingen, 2000.
- ORDIONI, Natacha, *Corps et société*, Paris, Ellipses, 2007.
- PLATON, Alexandru-Florin, *Între „natură” și „cultură”*. Repere contemporane în socioantropologia corpului în vol. In media res. Studii de istorie culturală. Volum editat de Andi Mihalache și Adrian Cioflâncă, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2007, p. 11-21.
- PLATON, Alexandru-Florin, *„Corpul politic” în cultura europeană. Din Evul Mediu pînă în epoca modernă*, Iași, Ed. Polirom, 2017.
- Studii despre fiziognomonie antică și medievală
- AGRIMI, Jole, *Fisiognomica e „Scolastica”, „Micrologus”*. *Natura, scienze e società medievali. Nature, Science and Medieval Societies*, I, 1993, p. 235-273.
- ARATA, Luigi, *I due trattati di „Physiognomica” attribuiti ad Aristotele*, „Rivista di cultura classica e medioevale”, Vol. 51, No. 1 (Gennaio-Giugno 2009), p. 11-37.
- EVANS, Elisabeth C., *The Study of Physiognomy in the Second Century A.D.*, „Transactions and Proceedings of the American Philological Association”, Vol. 72 (1941), p. 96-108.

Idem, Galen the Physician as Physiognomist, „Transactions and Proceedings of the American Philological Association”, Vol. 76 (1945), p. 287-298.

JACQUART, Danielle, La physiognomonie à l'époque de de Frédéric II : le traité de Michel Scot, „Micrologus”. Natura, scienze e società medievali. Nature, Science and Medieval Societies, II, 1994, p. 19-39.

KLEMM, Matthew, ROBERT, Aurélien, Les complexions vertueuses: la physiologie des vertus dans l'anthropologie médicale de Pietro d'Abano, „Médiévales”, n. 63/2012, p.59-74. 5

MACDONALD, Katherine, Humanistic Self-Representation in Giovan Battista Della Porta's „Della Fisionomia Dell'Uomo”: Antecedents and Innovations, „The Sixteenth Century Journal”. The Journal of Early Modern Studies, vol. 36, n. 2 (2005), p. 397-414.

MACLEAN, Ian, The Logic of Physiognomy in the Late Renaissance, „Early Science and Medecine”, 16 (2011), p. 275-295.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

În urma audierii acestui curs, studenții își vor dezvolta capacitățile cognitive (vor avea o perspectivă de ansamblu asupra istoricității fiziognomoniei, vor dobândi abilități retorice (vor ști să facă prezentarea sintetică și coerentă a unui subiect) și de scriere (vor ști să întocmească un text științific), vor și să analizeze critic documentele istorice.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Participarea activă la curs	Examen scris	50%
10.5 Seminar/laborator	Participarea activă la seminarii; Prezentarea unui referat; analiza unui document istoric	Corectitudinea ortografică, stilistică și științifică a prezentărilor în cadrul seminariilor	50 %
10.6 Standard minim de performanță			
Cel puțin o prezentare de carte sau un referat.			

Data completării

.....

Semnătura titularului de curs

.....

Semnătura titularului de seminar

.....